

Zo stond de olie- en zaagmolen Reitsema eens aan het Boterdiep te Uithuizen. De tekening is naar een foto uit het Rijksarchief te Groningen, en de tekenaar heeft ter wille van de verfraaiing de hoge schoorsteen die links voor de molen stond weggelaten. (Het op de vreemde vorm een zeilvoering!)

Langs Uithuister molens

Voor dat we een wandeling gaan maken langs de verdwenen en bestaande molens van Uithuizen wilde ik u eerst graag de gemeente Uithuizen voorstellen. De gemeente omslaat de buurtschappen Valom en 't Lage van de Weg en het dorp Uithuizen, het aantal inwoners is circa 5300. De eerste molen die we onder de loupe gaan nemen is:

1. Burema's molen

Wanneer men in vroeger dagen het dorp vanuit het zuiden langs het Boterdiep naderde, zou men links van de weg (waar nu ongeveer de graansilo staat) een achtkante met riet gedekte stellingmolen op vierkant houten onderstuk zien, hij stond daar al vanaf 1740.

Eerst was het alleen een pelmolen, maar in 1848 kreeg R.J. Elema toestemming om één koppel maalstenen aan te laten brengen. Rond 1900 ging het echter niet meer zo goed met het molenaarsbedrijf. Roelof Burema besloot zijn molen te laten slopen, en zijn boerderij door te zetten in 1904, de pelstenen gingen naar Kommerzijl, het achtkant ging naar Voorst (Gld.) als korenmolen, zo wentelen nog steeds de wieken van een Uithuistermolen.

2. Olie en zaagmolen Reitsema (zie blz. 9)

Verder naar het dorp en rechts van het diep, waar nu de fa. Steenhuis is gevestigd stond eens een achtkante met riet gedekte stellingmolen op een zaagschuur, hij stond daar al sinds 1818.

Het was om zo maar eens te zeggen een gemengd bedrijf, er werd niet alleen gezaagd maar ook nog olie geslagen.

Tot 1891 was de fam. Nanninga eigenaar van deze fraaie molen, als bijzonderheid valt te

vermelden dat de heer Nanninga ook nog burgemeester van Uithuizen was.

In 1891 kocht de fam. Reitsema de molen, ook in die jaren werd de stoomkracht als hulp ingeroepen, helaas kraaide de rode haan voor deze molen, want in de avond van de 16e april sloeg de bliksem in en de rest laat zich wel raden, de molen en de mooie schuren, alles brandde af, wel zette mej. T. Reitsema, met een oom van haar de olieslagerij nog tot de jaren 20 voort. Alles wat er nu nog aan dit bedrijfje herinnert is het bordje "Molenerf".

3. Koren-en pelmolen "Aurora"

We gaan door de Leeuwstraat naar de Talmaweg (vroeger Molenweg) daar stond tot 1932 één der grootste molens van de omgeving nl. koren en pelmolen "Aurora" een hoge achtkante, met houtgepotdekselde stellingmolen, de stellingschoren liepen zo wat tot onderen door, deze molen had 3 doorritten, voorts was hij op beide roeden van zelfzwiching voorzien, die rond 1920 moet zijn aangebracht, dit alles was in 1849 gebouwd.

In 1896 was deze molen in het bezit van de fam. Oosterhuis, de Wed. Oosterhuis zette het bedrijf voort, uit oude verhalen blijkt wel dat zij niet zo gemakkelijk was voor haar knechten, vanuit het raampje van het molenaarshuis hield zij alles goed in de gaten, maar ook aan haar gezag kwam een einde. Rond 1920 kwam deze molen in het bezit van Tjaart Rijzinga, deze zag later meer heil in het vervoer en deed in 1926 de molen van de hand aan K. Hekema, deze draaide er nog tot 1930 mee de rest laat zich wel weer raden, de bovenbouw werd in 1932 gesloopt, een afschuwelijke stomp met golfplaten gedekt "sierde" het dorp tot 1974.

4. Een heel eind naar het noorden in het buurtschap Valom stond tot februari 1950 korenen pelmolen "De Zwaluw". Een kleine achtkante met riet gedekte stellingmolen anno 1886, de fam. Sikkema zwaaide er de scepter tot dat I. Start heer mulder werd, er is hier om en na de oorlog heel wat afgesmokkeld.

5. Nog weer noordelijker en wel in de Lauwerspolder stond aan de zeedijk een forse poldermolen, die dan ook deze polder bemaalde, sinds 1892. Het water werd op de Waddenzee uitgemalen. Deze molen was gebouwd door J. Noordewier uit Kantens en Chr. Bremer uit Middelstum en werd uitgerust met zelfkruifing; sinds 1932 staat er alleen nog een achtkant zonder kap.

Dit verslag zou niet volledig zijn wanneer niet de bestaande molen "De Jonge Jan" uit 1866 zou worden genoemd van J. Smid die nog zo nu en dan de wieken van z'n molen laat wentelen, hoog boven het dorp uit, want deze stellingmolen staat op een kunstmatige verhoging, die ook wel noodzakelijk is want ook nu nog is er windbelemmering. Deze molen had een voorganger, een standerdmolen uit 1621, de laatste eig. waren N. Sietsema en W. Dijkema. Met het verdwijnen van deze molen in 1865 zijn we ook aan het einde gekomen van deze wandeling door het molenverleden van deze mooie gemeente.

Henk de Haan
Noorderstraat 9
Uithuizen